Мінскае і Гомельскае вучылішчы, вучылішчы культуры і мастацтваў, музычныя вучылішчы скіраваны на развіццё мастацкіх здольнасцей навучэнцаў, стварэнне ўмоў для набыцця спецыяльных уменняў, навыкаў, майстэрства, ведаў у адпаведнасці з абранай спецыялізацыяй у мастацтве.

Навучальныя планы сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў у значнай ступені скіраваны на практычнае засваенне прафесій. Напрыклад, па спецыяльнасці "інструментальнае выканальніцтва" (духавыя інструменты) з агульнай колькасці 5003 гадзіны на спецыяльную (прафесійную) падрыхтоўку адведзена 4000 гадзін практычных заняткаў — пераважная большасць. З іх чвэрць (1050 гадзін) — на індывідуальныя заняткі. Па спецыяльнасці "дэкаратыўна-прыкладное мастацтва" з агульнай колькасці 4680 гадзін на спецыяльную (прафесійную) падрыхтоўку адведзена 3227 гадзін практычных заняткаў.

Такім чынам, прафесійнае навучанне ў мастацтве ажыццяўляецца праз практычную мастацкую дзейнасць вучня ў час урока і потым завяршаецца непасрэдна выхадам да публікі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

В.М.Ушакова,
дацэнт Беларускага універсітэта культуры,
Р.Ф.Шаура,
прафесар Беларускага універсітэта культуры

НА ШЛЯХУ ДА ПРАФЕСІЙНАГА МАЙСТЭРСТВА

Палажэнне аб педагагічнай практыцы студэнтаў непедагагічных ВНУ, якое праходзіць апрабацыю ў вучэбным працэсе Беларускага універсітэта культуры, адлюстроўвае агульныя патрабаванні да яе арганізацыі і правядзення як аднаго з важных этапаў ажыццяўлення навучальнага працэсу ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста вышэйшай школы.

На аснове дадзенага палажэння распрацоўваюцца праграмы па кожнай спецыялізацыі, у якіх падкрэсліваюцца асаблівасці, характэрныя для профілю выкладаемых дысцыплін.

Педагагічная практыка праводзіцца ў адпаведнасці з тыпавымі вучэбнымі планамі ВНУ па спецыяльнасцях на базе вучэбна-выхаваўчых устаноў (агульнаадукацыйныя школы, сярэднія прафесійна-тэхнічныя, сярэднія спецыяльныя і пазашкольныя ўстановы, спецыялізаваныя школы і інш.), замацаваных за вышэйшай навучальнай установай тэрмінам на пяць гадоў.

Мэта педагагічнай практыкі — падрыхтоўка спецыяліста да самастойнай дзейнасці ў вучэбнай установе. У якасці асноўнай дамінанты выступае неабходнасць замацавання, паглыблення і развіцця тэарэтычных ведаў, атрыманых студэнтамі пры вывучэнні псіхалагічных, педагагічных і спецыяльных дысцыплін. Асноўнымі прынцыпамі арганізацыі педагагічнай практыкі з'яўляюцца:

— пераемнасць са зместавымі і працэсуальнымі бакамі навучання ў ВНУ;

— адзінства і пераемнасць яе асабістых зместавых, метадычных і тэхналагічных аспектаў пры распрацоўцы і правядзенні вучнямі вучэбна-выхаваўчых мерапрыемстваў;

— сувязь і інтэрпрэтацыя тэарэтычных асноў педагогікі супрацоўніцтва з практыкай ажыццяўлення вучэбна-выхаваўчай дзейнасці. У якасці метадалагічнай падрыхтоўкі педагогаў мэтазгодна выкарыстанне філасофскага палажэння аб узаемасувязі агульнага, спецыфічнага (тыповага) і канкрэтнага, што садзейнічае аб'ектыўнаму рашэнню комплекснай праблемы ўдасканальвання вышэйшай прафесійнай адукацыі ў новых умовах.

Вызначэнне тэарэтычных асноў распрацоўкі зместу практычнай падрыхтоўкі педагога ажыццяўляецца адносна тэорыі культуры ў філасофіі і тэорыі прафесійнай адукацыі ў педагогіцы, прапанаваных у работах Р.Бернса, Д.Біндзі, Боаса, М.Латыша, А.Ляўко, В.Ляднёва і інш.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Абгрунтаванне зместавых аспектаў ажыццяўляецца з апорай на тэорыю дзейнасці А.М.Лявонцьева, фарміраванне разумовых дзеянняў П.А.Гальперына, паэтапнага мадэліравання зместу вузаўскай адукацыі А.Ц.Растунова. В.А.Сласцёніна, Е.Э.Смірновай, Н.Ф.Талызінай, В.Я.Яхава, а таксама на канцэпцыю бесперапыннай адукацыі, прадстаўленую ў працах В.С.Абасавай, Н.А.Аітава, А.П.Уладзіслаўлева, А.П.Сманцара і інш.

Пры распрацоўцы алгарытму функцыяніравання педагагічнай практыкі студэнтаў у вышэйшай школе выкарыстоўваліся прадстаўленні аб складанасці і цэласнасці яе ў сістэме педагагічнай адукацыі, выказаныя ў працах В.А.Абдулінай, В.К.Бабанскага, Я.П.Бедкіна, В.П.Беспалка, Н.В.Кузьміной, В.С.Ляднёва, А.В.Пятроўскага, В.А.Сласцёніна і інш.

Накіраванасць педагагічнай практыкі студэнтаў носіць у асноўным псіхолага-педагагічны характар, у тым ліку прыймальна навукова-даследчая арыентацыя дзейнасці.

Для ажыццяўлення вучэбна-выхаваўчага працэсу абавязковым з'яўляецца набыццё неабходных ведаў і ўменняў па адборы і структураванні зместу адукацыі. Будучы педагог павінен умець выконваць рэфлексію педагагічных уз-дзеянняў, карэкціраваць паводзіны навучэнцаў. У сувязі з гэтым асобную важнасць набывае фарміраванне ў студэнтаў патрэбы самастойнага ажыццяўлення дадзеных відаў дзейнасці. Гэта дасягаецца пры вывучэнні цыкла псіхолага-педагагічных дысцыплін і прымянення атрыманых ведаў, уменняў, навыкаў з улікам канкрэтнага сацыяльна-прафе-сійнага фону.

Самастойнае правядзенне заняткаў, лабараторных, практычных работ і іншае садзейнічае прыцягненню будучых педагогаў да ўдасканальвання, распрацоўкі і апрабацыі методык і сучасных тэхналогій навучання. Пры падрабязным разгдядзе асноўных педагагічных працэсаў і з'яў студэнты набываюць веды і навыкі ажыццяўлення сістэмнага падыходу. Прымяненне ведаў з элементамі творчай інтэрпрэтацыі адбыва-

ецца і ў працэсе правядзення пазавучэбнай дзейнасці. Іх творчае выкарыстанне садзейнічае фарміраванню прафесійнага педагагічнага майстэрства.

У працэсе выканання псіхолага-педагагічных заданняў спецыяльных кафедраў студэнты атрымоўваюць навыкі правядзення самастойных даследаванняў у галіне прафесійнай педагогікі. Аснову дадзенага вопыту складаюць практычныя ўменні ў праектаванні вынікаў наступнай дзейнасці. Логіку такой пабудовы можна лічыць універсальнай для любой прафесійнай галіны, а значыць, і нарматыўнай. Сутнасць нарматываў, якія рэгламентуюць дзейнасць педагога, вызначаецца зместам педагагічных функцый. Найбольш значнай з іх, з пункту гледжання новай парадыгмы адукацыі, з'яўляецца функцыя праектавання. Вынікам дзейнасці ў адпаведнасці з ёй могуць быць розныя нарматыўныя дакументы: прафесійна-кваліфікацыйная характарыстыка, вучэбныя планы і праграмы. Першы з іх вызначае ўзровень кваліфікацыі спецыяліста, аб'ём прафесійных ведаў, навыкаў і ўменняў. Кваліфікацыйную характарыстыку можна лічыць абагульненай мадэллю будучай дзейнасці спецыяліста і выкарыстоўваць яе ў прафарыентацыйных і вучэбна-метадычных цэнтрах (аб'яднаннях) па распрацоўцы педагагічных праектаў.

Праектаванне сістэмы педагагічнай падрыхтоўкі студэнтаў непедагагічных вузаў дапускае распрацоўку вучэбнага плана дысцыплін псіхолага-педагагічнага цыкла, праграмы кваліфікацыйнага экзамена і палажэння або інструкцыі па правядзенні педагагічнай практыкі. Пералік і змест названых нарматыўных дакументаў абумоўлены патрэбай грамадства ў педагогах, ствараюць прадстаўленне аб іх і ўлічваюць магчымасці для іх фарміравання.

Тэарэтычнае забеспячэнне педагагічнай практыкі студэнтаў непедагагічных вузаў ажыццяўляецца пры дапамозе агульнай педагогікі і псіхалогіі, псіхалогіі творчасці і методыкі выкладання спецыяльных прадметаў. Вучэбны план падрых-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

тоўкі спецыялістаў з дадатковай кваліфікацыяй педагога адюстроўвае аб'ём вучэбнага часу, тэрміны і месца правядзення практыкі.

Тэарэтыка-метадычныя дысцыпліны павінны забяспечыць папераджальны характар навучання, аднак спецыфіку ўзаемасувязі тэарэтычнага і практычнага кампанентаў мэтазгодна вызначыць канкрэтна па кожнай спецыялізацыі. Трэба ўлічваць сацыяльна-прафесійны фон, ва ўмовах якога вучэбныя прадметы аказваюцца запатрабаванымі.

Пры падвядзенні вынікаў выпускнога кваліфікацыйнага экзамену выяўляецца агульная карціна выпрацоўкі ў будучых педагогаў асноўных уменняў і навыкаў, здольнасцей да даследчай работы, засваення тэарэтычных ведаў па спецыяльных дысцыплінах, агульнай педагогіцы і псіхалогіі, методыцы выкладання спецыяльных дысцыплін.

Вынікі тэарэтычнай і практычнай педагагічнай падрыхтоўкі мэтазгодна ўлічваць пры вызначэнні магчымасці выпускнікоў навучацца ў магістратуры і аспірантуры.

Папярэднія вынікі апрабацыі палажэння аб педагагічнай практыцы студэнтаў у Беларускім універсітэце культуры паказалі, што даступнасць вышэйшай педагагічнай адукацыі могуць забяспечваць любыя навучальныя ўстановы. Мэтазгоднасць такой падрыхтоўкі абумоўлена аб'ектыўнай патрэбай кожнай канкрэтнай прафесійнай дзейнасці ў педагагічных ведах, а таксама запатрабаванасцю педагагічных кадраў.

Што тычыцца спецыялістаў з мастацкай кваліфікацыяй у сферы педагагічнай дзейнасці, то патрэба ў іх сёння вельмі вялікая. Агульнаадукацыйныя і спецыяльныя школы, прафесійна-тэхнічныя вучылішчы і вучылішчы з мастацкім ухілам не поўнасцю забяспечаны выкладчыкамі па дысцыплінах выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Спецыялізаваныя факультэты педагагічных універсітэтаў, якія рыхтуюць адпаведныя кадры, не вырашаюць гэтую праблему на дад-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

зеным этапе. Таму спецыялізацыя “народныя рамёствы” Беларускага універсітэта культуры, акрамя асноўнай кваліфікацыі, узяла на сябе адказнасць рыхтаваць спецыялістаў з дадатковай кваліфікацыяй выкладчыка спецыяльных дысцыплін. Гэта патрабавала ад кафедры пера-гдедзець некаторыя пытанні нарматыўнай дакументацыі і ўвесці дадатковыя дысцыпліны псіхолага-педагагічнага блока, дзе асобная ўвага стала ўдзяляцца арганізацыі і правя-дзенню педагагічнай практыкі. Асноўнымі базамі для правядзення педагагічнай практыкі з’яўляюцца мастацкія і з мастацкім ухілам школы, а таксама сярэднія агульнаадукацыйныя навучальныя ўстановы і мастацка-творчыя вучэбна-выхаваўчыя структуры, накшталт дзіцячых творчых цэнтраў рэспублікі. Педагагічная практыка для фарміравання і станаўлення будучага педагога з’яўляецца вельмі важнай і адказнай дамінантай у навучальным працэсе. Менавіта ў час педагагічнай практыкі замацоўваюцца тэарэтычныя веды, атрыманыя студэнтамі ў час лекцыйных, семінарскіх і практычных заняткаў па педагогіцы, псіхалогіі, методыцы выкладання спецыяльных дысцыплін, выпрацоўваюцца ўменні і навыкі працы з класам, творчым калектывам, індывідуальна з вучнем, выхаванцам. Аднак даволі сціслага тэрміну праходжання педагагічнай практыкі на працягу толькі аднаго семестра, як мы лічым, недастаткова. Неабходны новыя падыходы ў вырашэнні праблемы забеспячэння арганізацыі і правядзення педагагічнай практыкі ў непедагагічных вузах з улікам сучасных патрабаванняў навучання і выхавання моладзі. Рэформа сённяшняй агульнаадукацыйнай школы і ўсяго адукацыйна-выхаваўчага працэсу ў Беларусі патрабуе пошуку аптымальных шляхоў удасканальвання падрыхтоўкі спецыялістаў з педагагічнай кваліфікацыяй. І значэнне педагагічнай практыкі ў гэтым працэсе адно з самых важных.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ